

Het voeren van literaire gesprekken– Gertrud Cornelissen

Wat is een literair gesprek

Moet niét over hoogstaande literatuur gaan. Belangrijkste is dat de lezers hun persoonlijke beleving/emotie/gedachten/verwachtingen/vragen die ze tijdens het lezen opdoen met elkaar delen waardoor ze ‘in samenspraak met elkaar’ nieuwe betekenissen ontdekken.

Twee stappen:

1. Denkend lezen, lezen in interactie met de tekst, beleving en ook afstand en reflectie
2. Gesprek waarin ieders bevindingen samen besproken worden, in samenspraak nieuwe betekenissen ontdekken. Ieder kind heeft eigen achtergrond en referentiekader, van daaruit dingen invullen waar anderen niet aan gedacht hebben. Verschillende interpretaties met elkaar vergelijken.

NB: Aidan Chambers, die vier manieren van zeggen onderscheidt: voor jezelf, voor de ander in de hoop op reactie, met elkaar praten en betekenissen uitwisselen, in samenspraak iets nieuws ontdekken (dit is maar heel zelden, maar het gebeurt!)

Hoe krijg je verdieping in het gesprek?

Bij afronden van een bijeenkomst even stilstaan bij volgende boek

- Kinderen spreken verwachtingen uit over het boek. Later: zijn die verwachtingen uitgekomen?
 - Bijv. bij ‘De Blauwe Vleugels’: ‘Wat heeft die kraanvogel met de stad te maken? Waar zou het verhaal zich afspreken? Hoe kan dat, van die kraanvogel? Zien alle kinderen dat er mannetjes getekend staan? Hen erop wijzen, bij stil laten staan. Oog voor details.
 - Iemand kopieert de covers, verbergt titel/auteursinfo: focus op tekening. Acht covers bij elkaar, vragen wat hen aanspreekt, verwachtingen noteren.
- Kinderen vragen om post-its met opmerkingen te plakken tijdens het lezen. Ze zijn gemotiveerd om dit te doen, ze vinden dat makkelijker dan volwassenen. Het moet geen hele verhandeling zijn. Zie brochure *Literaire gesprekken in de klas*, miniles 1 en 2.
 - Alles waar je aan denkt tijdens het lezen mag je op je post-it schrijven, maar je moet kinderen wel uitleg geven over hoe ze zo’n post-it opmerking kunnen schrijven: het moet bij een stukje uit het boek komen waar ze graag met iemand over zouden praten. Bijv:
 - Dit vind ik grappig of saai, of spannend
 - Wat gemeen, of lief, of aardig van
 - Dit wil ik niet meemaken
 - Deze zin/ dit woord vind ik erg mooi
 - Dit snap ik niet
 - Hier heb ik een vraag bij
 - Variant als juryleden niet tegelijk hetzelfde boek lezen: de post-its van de vorige lezer laten zitten, ieder heeft een eigen kleur. Zo kan je al op voorhand op elkaar reageren.
 - Kinderen een paar post-its meegeven om het aantal te beperken tot drie of vier, een maximum bepalen.

De volgende bijeenkomst

Kinderen wisselen eerst per twee hun post it-opmerkingen uit, daarna in groep bespreken. Stel verschillende soorten vragen over een onderwerp. Hoe meer reactie krijgen dan *super* of *stom*. Erop doorgaan: wat vind je stom, wie denkt er anders over, wat ben je allemaal te weten gekomen over een personage, kan je je voorstellen waarom juist hij/zij dit zegt... Dit soort vragen staat ook in de brochure. Je kan op elk antwoord reageren, of gewoon kijken en zeggen 'vertel eens'.

Soorten vragen

1. **Belevingsvragen:** nodigen uit om de eigen beleving (plezier, verdriet, boosheid, herkenning..) van het verhaal te verwoorden. Dit is de motor waardoor kinderen gaan praten.
2. **Inlevingsvragen:** in het onderzoek bleek dat kinderen dit hele fijne vragen vonden. Nodigen uit om de inhoud van het boek te koppelen aan eigen ervaringen en belevingen: hoe zou jij reageren? Probeer elke keer terug te komen bij het boek.
3. **Interpretatievraag:** nodigen uit om interpretaties te geven over gedrag van personages en andere elementen uit de tekst.
4. **Verdiepingsvraag:** nodigen uit om verduidelijking of verantwoording te geven bij een antwoord
5. **Regievraag:** Nodigen uit om de interactie tussen leerlingen te bevorderen. Wie denkt er anders over?

Toegepast op voorbeeld uit 'De Blauwe Vleugels', mogelijke uitspraak: "Ik vind Jadran maar stom"

- **Verdiepingsvraag:** Wat precies vind je stom aan hem?
- **Regievraag:** Wie denkt er anders over?
- **Interpretatievraag:** Wat ben je allemaal te weten gekomen over Jadran?
- **Inlevingsvraag:** Wie voelde er sympathie voor Jadran?
- **Belevingsvraag:** Wat vond je het meest aangrijpend in het gedrag van Jadran?
- **Inlevingsvraag:** Kun je je voorstellen dat Josh zoveel rekening houdt met zijn broer?
- **Inlevingsvraag:** Zou je zelf ook zo reageren als Josh? Wat zou je anders doen?
- **Regievraag:** Wie is het hier helemaal niet mee eens?

Ter afronding: beoordelingsvragen

Nodigen uit om een mening te geven over het boek:

- Zou je dit boek aanraden aan je beste vriend/in? Met welke argumenten?
- Wat vind je van de opbouw van het boek?
Begin – ontwikkeling – einde?
- Hoe verloopt de tijd? Welk effect heeft dat op jou bij het lezen?
- Wat vind je van de kaft en de titel?
- Zijn je verwachtingen over het boek uitgekomen?

Opmerkingen uit de groep:

- Kinderen leggen vaak snel de link met hun eigen leven, 'bij mij zit ook zo'n jongen in de klas'. Weer terugkoppelen naar het boek: hoe zit het hier, is het anders of hetzelfde in het boek?
- Maar als dit de aanleiding is om na te denken over hun eigen leven en situatie, is dat ook heel waardevol. Waarom lees je met kinderen? In de loop van het gesprek het boek niet kwijtraken. En toch zeker op het einde de koppeling met het boek nog maken.

Online versie van publicatie **Literaire Gesprekken**

<https://www.lezen.nl/nl/publicaties/literaire-gesprekken-in-de-klas>